

1989-01-01

เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเอดส์: ทารกและเด็ก

สุบศรี บุรณะกนิษฐ์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cuns>

Part of the [Nursing Commons](#)

Recommended Citation

บุรณะกนิษฐ์, สุบศรี (1989) "เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเอดส์: ทารกและเด็ก," *Journal of Nursing Science Chulalongkorn University (วารสารพยาบาลศาสตร์)*: Vol. 1: Iss. 1, Article 10.

DOI: 10.58837/CHULA.CUNS.1.1.8

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cuns/vol1/iss1/10>

This Original article is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Nursing Science Chulalongkorn University (วารสารพยาบาลศาสตร์) by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเอดส์ : ทารกและเด็ก

สุขศรี บุรณะกนิษฐ์

ปัจจุบันเอดส์เป็นโรคติดต่อที่แพร่ระบาดอย่างรวดเร็วไปทั่วโลก จากสถิติของศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ กระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทยรายงานว่ามีผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ครั้งแรกในเดือนกันยายน 2527 จนถึงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2532 นี้ รวมทั้งสิ้น 12,060 ราย ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนด้านจริยธรรมต่อประชากร ส่วนรวมเป็นอย่างมาก และที่สำคัญก็คือ เป็นผลทำให้ทารกและเด็กเป็นโรคนี้ด้วย และทวีจำนวนมากขึ้นทุกที จนเป็นที่น่าวิตก

ตามรายงานของศูนย์ควบคุมโรคแห่งสหรัฐอเมริกา (C D C) แจ้งว่า จนถึงเดือนสิงหาคม 2530 มีผู้ป่วยเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี เป็นโรคเอดส์ จำนวน 558 รายและทวีจำนวนอย่างรวดเร็วภายใน 1 ปีต่อมา (จากเดือนมีนาคม 2530 ถึงเดือนมีนาคม 2531) เพิ่มขึ้น 416 ราย เมื่อเปรียบเทียบแล้ว เพิ่มจากปีที่แล้วถึง 85% ผู้ป่วยเด็ก 558 รายนี้ตาย 65% ภายใน 2 ปีต่อมา (หลังจากที่วินิจฉัยว่าเป็นโรคเอดส์แล้ว) การที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการวินิจฉัยโรคและการทำลายโรคเอดส์ในเด็กทำ

ได้ค่อนข้างยาก แม้ว่าจะตรวจเลือดและตรวจปฏิกิริยาของน้ำเหลืองก็ตาม

ส่วนใหญ่เด็กที่เป็นโรคเอดส์ 75% พบได้ตั้งแต่แรกคลอด เพราะทารกได้รับเชื้อจากมารดาผ่านทางรกขณะที่อยู่ในครรภ์ ติดเชื้อขณะคลอด และภายหลังคลอดทางน้ำนม ทารกแรกคลอดจะไม่ปรากฏอาการและอาการแสดงของโรคเลย ยกเว้นทารกที่ได้รับเชื้อโรคเอดส์จากมารดา ขณะที่ฉีดยาเสพติดตั้งแต่ในครรภ์ หลังคลอดจะมีอาการถอนยา (Drug withdrawal) มักจะแสดงอาการเมื่ออายุได้ 6 เดือน ถึง 8 เดือน ดังนั้นเมื่อทารกอายุได้ 6 เดือนสมควรที่จะต้องตรวจหาเชื้อโรคเอดส์ก่อนโดยไม่จำเป็นต้องแสดงอาการใดๆ เลย ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันและการค้นหาโรค โดยเฉพาะทารกนั้นอยู่ในเขตชุมชนที่มีบุคคลเป็นโรคเอดส์และอยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นโรค เช่น มารดาติดยาเสพติด หญิงอาชีพพิเศษ และหญิงสำส่อน เป็นต้น

ลักษณะอาการของโรคเอดส์ในทารก มีหลายลักษณะด้วยกัน ซึ่งทำให้การวินิจฉัยโรคผิดพลาดได้ เป็นต้นว่า เด็กตัวเล็ก น้ำหนักน้อย

ตับม้ามโต เป็นโรคเลือด (Thrombocytopenia) ตัวเหลือง ตาเหลือง ซีด ซึมไม่ร่าเริง คีระชะเล็ก ต่อมน้ำเหลืองตามที่ต่าง ๆ ของลำตัวโต ลิ้นเป็นฝ้าขาว เบื่ออาหาร มีไข้ ท้องเดินจะเล็ดดูหน้าที่ของตับ ได้ผลเลือดบวกสูง

อาการส่วนใหญ่ที่พบได้แก่ ระบบทางเดินหายใจ คือ ที่ปอดมากที่สุด มีอาการหายใจหอบ เหนื่อยง่าย มีไข้ ไอแห้ง ๆ หายใจเร็ว ตัวเขียว อันตรบรองลงมา ได้แก่ ระบบทางเดินอาหารเกิดมีฝ้าขาวจากเชื้อ Candidiasis ในปาก ลำคอ และกระจายไปตามเยื่อภายในของระบบทางเดินอาหาร ทำให้เจ็บคอ กลืนอาหารลำบาก ซึ่งเป็นสาเหตุให้เด็กเป็นทุโภชนาการ น้ำหนักลดลงมากกว่า 10% หรือ 4-5 กิโลกรัมจากเดิม

อาการสำคัญที่พบได้ในทารกและเด็กที่เป็นโรคเอดส์ สรุปได้ดังนี้ มีพัฒนาการของสมองและร่างกายช้า (Failure to thrive) ท้องเสียเรื้อรัง หนูน้ำหนก ตับม้ามโต ติดเชื้อแบคทีเรียอื่นง่าย อาการที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ก็คือ มีต่อมน้ำลายบวมเรื้อรัง ปอดบวมชนิด Lymphocytic interstitial pneumonia มีอาการทางสมอง คีระชะไม่โตทำให้เนื้อสมองเล็กเป็นเทคโกพัฒนาการทางสมองและร่างกายช้า (development milestone) แขนขาทั้งสองข้างแข็งเกร็ง อ่อนแรง บางรายมีผื่นหนังเปื่อย (Lydell syndrome) พุดช้ำ ถ้าตรวจเลือดพบเม็ดเลือดขาวต่ำ มี Hypergamma globulinemia อัตราส่วน $T_4 : T_8$ ต่ำกว่า 1

ดังนั้นในการวินิจฉัยโรคในทารกและเด็กจึงมีปัญหา การตรวจเลือดก็ยากในการแปลผล เพราะแอนติบอดีของมารดาที่ผ่านรกไปสู่เด็กนั้น ทำให้แปลผลผิด เพราะ Ig G ที่ผ่านจากมารดายังทารกกับ Ig G ที่เกิดขึ้นในตัวทารกที่ติดเชื่อนั้น ไม่สามารถจะวินิจฉัยแยกจากกันได้ ต้องอาศัยเวลา จนกว่าแอนติบอดีในมารดาลดลง จึงจะแปลผลได้ ดังนั้นในการตรวจเลือดพบว่า ทารกมีผลเลือดเอดส์บวกอยู่เป็นเวลา 1 ปี หรือนานกว่านั้น และถึงแม้ว่าผลเลือดเอดส์ในตัวทารกให้ผลลบ ก็ยังวินิจฉัยว่าทารกไม่ได้เป็นโรคเอดส์ยังไม่ได้ ต้องเพาะเชื้อไวรัสอีกครั้ง เพราะอาจเพาะเชื้อไวรัสแล้วให้ผลลบก็ได้ ฉะนั้น การเพาะเชื้อไวรัสด้วย จะช่วยในการวินิจฉัยโรคได้มาก

หลักการดูแลทารกและเด็กที่เป็นโรคเอดส์

การให้การรักษายาบาลเด็กที่เป็นโรคเอดส์ ต้องได้รับความร่วมมือด้วยดีจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหลายฝ่าย ซึ่งทุกคนต้องมีความเต็มใจที่จะรับหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความละเอียด สุขุม รอบคอบ อ่อนโยน เห็นใจ มีความเมตตากรุณา และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ป่วย ญาติ ครอบครัวและบุคคลในชุมชน บุคลากรทางสาธารณสุขไม่ว่าจะเป็นแพทย์พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักสุขศึกษา โภชนาการ นักจิตวิทยาและนักเทคนิคการแพทย์ ผู้ป่วยโรคเอดส์ป่วยทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม ไม่ยอมรับอีกด้วย จึงเป็นบุคคลที่น่าสงสาร

สมควรที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ร่วมมือร่วมใจให้การรักษาพยาบาล สนับสนุนให้กำลังใจ และให้ความรู้แก่เขาเหล่านั้นเพื่อการผดุงชีวิตให้ยืนยาว และป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไปยังบุคคลอื่น ๆ ด้วย

ในเด็กที่ติดเชื้อโรคเอดส์ ต้องดำเนินการให้การพยาบาลดูแล ดังต่อไปนี้

1. การพยาบาลทั่วไป ต้องเน้นเรื่องการให้อาหาร เพราะพยาธิสภาพ ทำให้กลืนอาหารลำบาก เจ็บคอ ควรให้อาหารเหลว อาหารอ่อนทุก 3-4 ชั่วโมง เพิ่มคุณค่าทางอาหารสูง (High calories, High protein, High vitamin) ให้น้ำหรือ Electrolytes จำนวนพอเพียงกับความต้องการของร่างกาย พักผ่อนให้เพียงพอ ทำความสะอาดร่างกายให้ได้รับความสุขสบายตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า เปลี่ยนเสื้อผ้าให้ และให้การประคับประคองด้านจิตใจ ด้วยการอุ้มชู ในขณะที่ให้นม เปลี่ยนเสื้อผ้า ทำความสะอาดด้วยความเต็มใจ ทะนุถนอมดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยลด Failure to thrive ลง

2. ให้การพยาบาลด้านอาการ เช่น มีไข้ เช็ดตัวให้ด้วยน้ำอุ่น ให้อาตามาค่าสั่งแพทย์ ถ้ามีอาการท้องเดิน ถ่ายบ่อย หมั่นทำความสะอาดบริเวณผิวหนัง รอบทวารหนักและก้นทุกครั้งที่ย่างขึ้น ทาวาสลินให้ หมั่นเปลี่ยนอริยาบทให้นอนตะแคงหรือนอนคว่ำเพื่อให้ไม่กดทับและหมักหมม หูมีน้ำหนองต้องดูดเอาหนองออกล้างช่องหูด้วยไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์

หรือน้ำเกลือ เช็ดให้แห้ง หยอดยาให้ทุก 4 ชั่วโมง ผิวหนังแห้งทาดด้วยน้ำมันมะกอก แขนขาเกร็งแข็ง อ่อนแรง ต้องทำ passive exercise ให้ เป็นต้น

3. ให้การพยาบาลตามโรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ โรคติดเชื้อฉวยโอกาส ปอดบวม โดยเช็ดตัวลดไข้ ให้นอนใน Oxygen Tent หมั่นตรวจดูอุณหภูมิ ความชื้นภายใน Tent อย่างสม่ำเสมอ และดูแลใกล้ชิดตลอดเวลา ตรวจสอบบันทึกอุณหภูมิ ชีพจร หายใจ ทุก 4 ชั่วโมง ให้อาตามาค่าสั่งแพทย์ ตรงตามเวลา การติดเชื้อ Parvovirus ในปาก ล้างคอ ให้ความสะอาดในช่องปากด้วยน้ำยา Antiseptic ทาด้วย Gentian Violet หรือยาอื่นตามค่าสั่งแพทย์ทุก 3-4 ชั่วโมง หลังให้นมและอาหารต้องให้น้ำตามทุกครั้ง

4. ดูแลให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาด้วยการกระตุ้นการทำงานของระบบภูมิคุ้มกัน เพื่อให้มีการสร้างหรือเสริมหรือปรับปรุงระบบภูมิคุ้มกันที่เสียไปให้กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือดีขึ้น ด้วยการให้ Immuno - globulin ฉีดเข้าเส้นโลหิต จะช่วยป้องกันหรือช่วยลดการติดเชื้อฉวยโอกาสในเด็กได้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ป่วยเด็กจะมีการพร่องทางภูมิคุ้มกันทั้งชนิดอาศัยเซลล์ และชนิดที่อยู่ในซีรัม (Humoral) ด้วย

5. การให้นมมารดาแก่บุตร ในการเลี้ยงดูทารกในปัจจุบัน กำลังส่งเสริมให้มารดาเลี้ยงดูทารกด้วยนมตนเอง มีข้อมูลที่น่าวิตกว่า Virus HIV จะถูกขับออกมาทางน้ำนม ดังนั้น

องค์การอนามัยโลกจึงได้ประชุมผู้เชี่ยวชาญและสรุปผลเป็นการให้คำแนะนำเบื้องต้นชั่วคราวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ดังนี้ ควรส่งเสริมให้มารดาให้นมบุตรต่อไป เพราะมีผลทางด้านการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทารก โภชนาการและจิตวิทยาสังคม และช่วยเว้นระยะการมีบุตรคนต่อไปอีกด้วย ในกรณีที่มารดาไม่สามารถให้นมบุตรตนเองได้ ต้องใช้นมที่เก็บรวบรวมจากมารดาคนอื่น คงต้องคำนึงถึง Virus HIV ในน้ำนม และควรนำนมที่ได้ไปผ่านขั้นตอนการ pasturization (65° ซ 30 นาที) เพียงพอที่จะฆ่าเชื้อไวรัส และควรตรวจเลือดจากผู้บริจาคหน้ามด้วย และกรณีที่มารดาบางคนติดเชื้อไวรัส HIV และคลอดบุตร ให้พิจารณาประเมินเป็นรายบุคคล โดยพิจารณาถึงความเป็นไปได้ทั้งในแง่ทฤษฎีและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และอยู่ในความดูแลของแพทย์เฉพาะทางด้วย

6. การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ ต้องให้ความรู้ ได้แก่ การให้สุศึกษาแก่บิดา มารดา และญาติพี่น้อง รวมทั้งบุคคลในชุมชนให้มีความรู้เรื่องโรคเอดส์อย่างทั่วถึงกว้างขวาง เพื่อให้รู้จักป้องกัน ระวังระวังตนเองในการติดโรคเอดส์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันเป็นวิธีที่ดีที่สุด การดูแลตนเองจะช่วยป้องกันการลุกลามของโรคและการแพร่ระบาดของโรคได้

7. การให้คำปรึกษาแนะนำ (Counselling) ที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อลดการ

แพร่กระจายของการติดเชื้อไวรัสโรคเอดส์จากกลุ่มผู้ติดเชื้อไปยังกลุ่มประชากรทั่วไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการดูแลเอาใจใส่ ติดตามและให้กำลังใจแก่ผู้ติดเชื้อดังกล่าว ให้มีชีวิตอยู่ต่อไปได้อย่างมีความสุขตามสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจของบุคคลเหล่านั้น ตลอดจนเพื่อเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เสี่ยงของผู้ติดเชื้อเหล่านี้ให้เป็นพฤติกรรมที่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นส่วนทำให้ลดการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ลงทางหนึ่งได้

ดังนั้น จึงให้ความรัก ความเอาใจใส่ ช่วยเหลือดูแลเด็กที่เป็นโรคเอดส์ เด็กที่ติดเชื้อโรคเอดส์ เพื่อช่วยผดุงชีวิตเขาเหล่านั้นไว้ และป้องกันการแพร่ระบาดของโรคสู่ผู้อื่นด้วยตัวของท่านเองด้วย

หนังสืออ้างอิง

- Amnam Aj, Wara Dj, Dritz S. et.al., AIDS in an Infant : Possible Transmission by Means of Blood Products., *Lancet*, 1983; I ; 956-958.
- Centers for Disease Control, Update : AIDS, *US. MMWR*. 1987 a; 36 : 522-526
- Connor EM, Minnifor AB, Oleske FM., HIV Infection of Infants and Children In : *Current Topics in AIDS*, Vol I, New York ; John Wiley + Sons, 1987 : 193.
- Pakymbo PE., Connor EM, Oleske JM., *Update on AIDS in Infants and Children*, USA : Excerpta Medica, 1988, 1-9.